

İçindekiler

Düşünce

- 3 Li-derkenar: *Limitsiz*
CHUCK FAROE
- 5 Siyaset; Kutsal Kitap'ın Bakış Açısıyla
KEN WIEST

Kitap

- 7 Kana Düğünü (2. Bölüm)
BURÇİN TIKIROĞLU

Tarih

- 13 William Wilberforce ve Köleliğin Kaldırılması
JOHN C. POLLOCK

Hizmet

- 17 Havari Kursu: Öğrenci Yetiştirmenin Bir Örneği
JERRY MATTIX VE AHMET GÜVENER

Kaynak

- 21 Öğrenci Yetiştirme: *İsa'nın On Buyruğu*
GUY MUSE
- 22 Dijital Dünya: *YouVersion ile Tanrı'nın Sözü Cebinizde*
J.M. DIENER

Giriş

Hakkımızda

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

e-manet, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. **e-manet**’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları yazikurulu@e-manetdergi.org adresine iletebilirsiniz.

e-manet’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz. Ayrıca dergimizde yayınlanan tüm makaleleri interaktif bir dizinde bulabilirsiniz.

Telif Hakları

e-manet’te yayımlanan makalelerin ve karikatürlerin telif hakları, yazarlarına veya onları ilk yayımlayan kurum veya yayınevine aittir. Mesih imanlıları olarak telif hakları yasasını ihlâl etmek istemeyiz. **e-manet** kurulunun aldığı yayın izinleri, makalelerin ve karikatürlerin başka yerlerde (web siteleri dahil), yayımlanmasını kapsamayabilir. İzin nereden alınması gerektiğini öğrenmek için bize yazikurulu@e-manetdergi.org e-posta adresinden ulaşabilirsiniz.

Li-derkenar

Limitsiz

Chuck Faroe

Beyin gücümüzün sadece yüzde yirmisinden yararlandığımızı söylerler. Geçenlerde *Limitsiz* adlı bir film izledim. Filmde, yazma girişimleri sekteye uğrayan bir romancı esrarengiz, illegal bir hap sayesinde beyninin yüzde yüzünü kullanmaya başlar.

Romanını dört günde bitirir, çabucak yabancı diller öğrenir, matematikten tam anladığı için borsada yatırım yaparak zengin olur. Beceriksizin teki olduğu için onu terk eden eski sevgilisi de geri döner.

"Mutlu son" hemen demeyin ama...

Çünkü hap bağımlılık yapar, unutkanlık yapar (günlerce çılgınca eğlenmiş, belki de biri öldürmüş ama neler yaptığından emin olamamıştır), sağlığını bozar, öldürmek üzere peşine düşen düşmanlar kazandırır ve daha neler!

İnsan olmak sınırlı olmak demekmiş...

Günah yüzünden "yozlaşmaya köle" olan bir dünyada yaşıyoruz (Rom. 8:20). İnsanlar içlerinde, etraflarında ve (önemlisi) aralarında günahın getirdiği limitlerle uğraşıp dururlar.

Ama bir konuda insanlar âdeta limitsizdir: Öç ve affetmezlik. Kendini savunur, başkalarını suçlar. Nesillerce süren kan davaları, yıllarca küs kalan eski dostlar, daha bu geçtiğimiz haftada ufak sebeplerden dolayı bozulan ilişkiler, insanoğlunun bu konudaki "limitsizliği"ne tanıktır!

Yaratılış kitabının 4. bölümünde Kayin kardeşi Habil'i kıskandı. Neden kıskandı? Çünkü kardeşi ve sunusu Rab'be daha makbul oldu. Kayin öfkelenildi, hile yaptı ve kardeşini katletti. (Rab'be makbul olmak için yarışan birine göre bu pek akıllıca bir davranış sayılmazdı sanırım!)

Ceza olarak Kayin Rab'bin huzurundan kovuldu. Kendini bu durumda savunmasız gören Kayin, "Kim bulsa öldürecek beni" diye yakını.

Merhametli Rab (belki şiddet ve intikamın yayılmasını önlemek için) Kayin'e şu sözü verir: "Seni kim öldürürse, ondan yedi kez öç alınacak" (Yar. 4:15). Bazı bilginlere göre, Kutsal Kitap'ta yedi sayısı "tamlik" temsil eder, dolayısıyla bunun muhtemel anlamı, Kayin'i öldüren kişiden tam anlamıyla intikam alınacağıdır.

Rab'bin güvenli huzurundan uzak düşen Kayin ve soyu, kendilerini avutmak için bir medeniyet kurdu (bkz. Yar. 4:16-24). Bu medeniyette hayvancılık, sanayi ve sanat vardı. Küstahlık, şiddet ve intikam da vardı! Lemek adlı biri ona saldıran bir kişiyi öldürdükten sonra

"İnsanlar içlerinde, etraflarında ve (önemlisi) aralarında günahın getirdiği limitlerle uğraşıp dururlar."

ailesine şöyle seslendi: "Kayın'ın *yedi kez öcü* alınacaksa, Lemek'in *yetmiş yedi kez öcü* alınmalı" (Yar. 4:24, vurgu eklenmiştir).

Atası Kayın'ın "önce ben" ilkesini geliştiren Lemek ne diyor? Biri bana zarar verirse ondan *sınırsız intikam* alınmalıdır!

Günaha tutsak insan için bu gayet doğal bir tepkidir: *limitsiz affetmezlik ve ölç.* İnsanları ve ilişkilerini köhneleştiren eski yaratılış, kendiliğinden işleyen bir makine gibidir.

Buraya kadar yazdıklarım belki sizi neredeyse bunalıma sokacak etki bırakmıştır. Girmeyin ama bunalıma!

"İnsanları ve ilişkilerini köhneleştiren eski yaratılış, kendiliğinden işleyen bir makine gibidir."

Çünkü Mesih dirilişiyle eski yaratılışı köhneleştiren makinenin çarkını ters çevirdi, yeni yaratılışın başlamasını sağladı. Dirilişin kudretiyle artık günaha tutsak değiliz.

İsa Lemek'in sınırsız intikam ilkesini sınırsız bağışlamaya çevirdi. Nitekim Petrus İsa'ya gelip, "Ya Rab... Kardeşim bana karşı kaç kez günah işlerse onu bağışlamalıyım? Yedi kez mi?" dediğinde İsa, "Yedi kez değil... Yetmiş kere yedi

kez derim sana" diye cevap verdi (Mat. 18:21-22).

"Ama bağışlamak zor. Her zaman bağışlamayabilirim" demeyin. Bu özgürlük bize İsa'nın kanı pahasına satın alındı.

Bir tutsağa, "Gidebilirsin artık" denirse, "Hücremi tercih ederim" der mi?

Bir gence, "Sesin inanılmaz güzel, sende Tanrı vergisi var!" denirse, "Şarkı söylemeye razı değilim" der mi?

Sizi üzen, kıran bir kardeş var mı? Rab size merhamet ettiği gibi, siz de merhametli olun, bağışlayın. Tanrı bağışlama kudretini size verecektir.

Bağışlayın bir defa. Tekrar da. Ve tekrar da...

Artık limitsiziz! 📧

"Dinin en büyük hedefi, özellikle de Hristiyanlığın görkemi kötü arzuları ortadan kaldırmak, şiddeti frenlemek, arzuları kontrol etmek, insanın haşinliğini düzeltmek; bizi sevecen ve yumuşak başlı ve birbirimize karşı bağışlayıcı, iyi koca, iyi baba, iyi arkadaş yapmak; sosyal ilişki ve yardımlarda bizi aktif ve yararlı hale getirmek değil midir?"

William Wilberforce

<http://www.goodreads.com/author/quotes/191362.William_Wilberforce>
30 Nisan 2013 tarihinde erişilmiştir.

Siyaset; Kutsal Kitap'ın Bakış Açısıyla

Ken Wiest

Her bir imanlı iki "krallığın" vatandaşıdır. Kendisi hem "göğün vatandaşı"dır (Flp. 3:20) hem de bir ülkenin vatandaşıdır. İmanlının her iki "krallık"ta ayrıcalıkları ve yükümlülükleri vardır.

Özellikle insan, kurtuluş, günah teolojisi ve gelecekte olacaklarla ilgili teoloji dahil, teolojinin her öğretisi imanlının hükümetin rolüyle ilgili düşüncesi ve imanlının politikaya katılımı hakkında Kutsal Kitap'a dayalı bir görüş oluşturmaya yardımcı olur.

Günahlı ve bencil insan kendi çıkarını kovalar, gerekirse zorla ulaşır kendi isteğine. Devletin işlevlerinden biri günahı kontrol altında tutmaktır (bkz. Yar. 9; Tanrı'nın yeryüzündeki varlıkları insanın yönetimine verdiği söylediği ayetler). Ayrıca insanın kendi çıkarını elde etmek için gücü kötüye kullanma eğilimi asgari (minimal) de olsa bir devlet gerektirir. Böyle bir devlet özgürlük, hukuk ve sorumluluğu dengede tutar. İnsanın günahını inkâr eden veya hafife alan herhangi bir devlet felsefesi reddedilmelidir. Hem devlet hem de insanlar denetlenmelidir.

İnsan Tanrı'nın "benzeyişi" olduğu için seçme yeteneğine sahiptir. Yasaya boyun eğmekle sorumlu tutulabilir, yasayı bozduğunda cezalandırılabilir. İnsanın seçme yeteneğini reddeden, hafife alan veya hor gören her devlet felsefesi reddedilmelidir. İyi bir hükümet, vatandaşlarının hem sorumluluklarını hem de haklarını tanıır. Hükümetler insanların haklarını korur ve adaletin belirlediği sınırlar içinde yaşamakla sorumlu tutar.

Tanrı dünyayı yaratırken "kural" ve "hiyerarşi" belirledi; örneğin, insan yaratılışın kâhyasıydı. Yani "hükmetmek" esasen kötü bir şey değildir, yaratılışın düzeninin bir parçasıdır (Yar. 1:26-28).

Romalılar 13:1-7, 1. Petrus 2:13-17 ve 1. Timoteos 2:1-4'te önemli ayetler var bu konuda. Bu ayetlere göre, imanlıların devlete yönelik belli bir tutumunun olması lazım; bunlar boyun eğme, saygı, onur, itaat ve dua. Bu tutumlar, mesela vergiler ödemekle ve yazılı kurallara göre davranışları sınırlamakla görülür. Her vatandaşın, devleti adaleti koruması ve desteklemesi konusunda sorumlu tutması Kutsal Kitap'a uygundur. Bu sorumluluğa oy verme, öğretim veya vaaz verme, itiraz da dahildir. Ancak hiçbiri kültürün veya toplumun ahlaki veya sivil yasalarını ihlal edemez. Bir imanlının devlete boyun eğmesi, Tanrı'nın mutlak yetkisine ve Tanrı'nın genel (ortak) lütufla devletleri yönlendirebildiğine inandığını gösterir (Rom. 13:1). Boyun eğmenin en iyi örneği İsa'dır (1Pe. 2:21-23); imanlılar O'nu örnek almalıdır.

Hukuk ve yasalar bir devletin sorumluluklarını tanımlar, yetkisini sınırlar. Devletler adaleti korur, adaletin sürmesini sağlar ve bunun için teşvik eder, gerekirse kaba kuvvet kullanarak (Rom. 13'teki "kılıç", devletin bu rolünü anlatır). Devlet bütün bunları insanlığın "ortak iyiliği" için yapar. Adalet "herkes için eşitlik" değil, "ortak iyilik" ortamında "hak" olarak tanımlanır. "Hak" sadece bir kişinin yaptıklarına veya sorumluluklarına değil, "kişilik" gibi teolojik konulara bağlıdır. İki tür adalet vardır: biri kötülüğün cezalandırılması (cezalandırıcı adalet), ikincisi ise "ortak iyilik" için devletin hizmet sağlamasıdır (dağıtımda adalet). Bu hizmetler ayırıcı sebeplerden dolayı (siyasi parti, din, sosyal sınıf vs.) esirgenmemeli, kısıtlanmamalıdır. Adalet "herkesin çıkarına" bakmaz, "herkesin ortak iyiliği" gözetilmelidir. Devlet adaleti korurken "kılıç"

kullanabilir, ancak merhametli ve hikmetli bir şekilde onu kullanmalıdır. Tanrı'nın yargılaması gibi, "kılıç"ın asıl amacı adil ve doğru olana yönlendirmedi; cezalandırma ikincildir.

Yusuf (Yar. 39-50) ve Daniel (Dan. 1,2,3,5,6), imanlıların verimli ve bilgelikle devlette yer alabileceğinin, rol oynayabileceğinin birer örneğidir. Vatandaşlar devletin bahsettiği bütün hakları kullanmalıdır: oy vermek, katılmak veya devleti adaleti yerine getirmeye çağırmak. Temsil unsurunun adil olması gerekiyor devletlerde, yoksa halkın sesi "çıkar grupları"nın (mesela, sadece işverenlerin veya sadece sendikaların) gürültüsünde kaybolur ve hükümetler en güçlü sese bağımlı hale gelir.

Kutsal Kitap'a göre Tanrı, hem aile (Ef. 5:22-6:9) hem kilise (Ef. 2:11-3:13; 1Ko. 5:1-6:11) hem de hükümetlere belli "yönetim sorumlulukları" ve belli bir "alan" verdi. Her bir kurum, yetkisini ve sorumluluğunu kendi alanında yerine getirmelidir. Mesela, hükümetler kilisenin ve ailenin "alanında" tam yetkili değildir. Herhangi bir hükümet, bir ailenin nasıl veya kaç tane çocuk yetiştireceğine, evliliğin sürdürülmesine veya bir kilisenin tapınma şekline dair bir kural çıkaramıyor. Her alan, doğru yönetildiği takdirde "ortak iyiliğin" varlığına katkı sağlar. Bu demek değildir ki her bir alan ötekilerden "tamamen ayrı"dır. Mesela, imanlılar ve aileler oy verir, hükümetlerde yer alabilir, hükümeti görevlerini yerine getirmekten sorumlu tutar. Devlet hem aileden hem de kiliseden "ortak iyiliği" ve "adaleti" destekleyecek yönde hareket etmesini bekleyebilir. Maalesef gurur ve günah, tarafların kendi yetkisiyle ve sorumluluğuyla yetinmemesine ve birbirlerini kötü bir şekilde etkilemesine yol açabilir. Bir devlet, özellikle alan yetkisini aşarsa (Tanrı'nın verdiği buyruğa itaat etmemede veya ahlaksızlıkta ısrar ederse, bkz. Dan. 3 ile 6 ve Elç. 4-5) imanlı haklı olarak itiraz eder, Tanrı'nın sözüne uyar ve cezası neyse çekmeye razı olur.

Devletlerin ekonomik bolluğu sağlama yetkisi veya rolü yoktur. Devletler "adaleti" sağlayarak ekonomik bolluğa yol açabilecek bir ortam oluşturabilir. İnsanlar bu konuda sık sık yanlış beklenti içine girer.

Kutsal Kitap herhangi bir "hükümet biçimi"ni ne destekler ne de kınar. Ama bazı prensipler öğretilir veya örneklenir. Hiçbir biçim bütün bu prensiplere sahip değildir; teokrasi dışında hiçbir sistem günahı sürekli ve tutarlı bir şekilde yenemez. Her hükümet her zaman yenilenmeli, kısıtlanmalı ve yetkisi "ortak iyiliğe" daha keskin bir şekilde odaklanmalıdır. Kutsal Kitap'ta uluslar özellikle küstahlık, haddini bilmezlik, şiddet, zorbalık ve putperestlikten ötürü kınanır. Bütün dünyada hükümetler bu konularda özenli olmalıdır (Amo. 1 ile 2; Yşa. 13-23; Yer. 46-52 ve Hez. 26-32. Ayrıca Dan. 2 ile 4-5).

Liderler için karakter çok önemlidir. Liderin muhtaç ve çaresizlere bakması, kendi yetkisini ve rolünü anlayıp anlamadığını gösterir (Hez. 34:16 ve Yer. 22:16, bkz. Özd. 25-29). Bilgelik Kral Süleyman'a halkını başarılı bir şekilde "yönetmesi" için verildi (1Kr. 3:7-10). Oy verirken sadece bir liderin vaatlerine veya siyasetine değil, karakterine bakmak gerekir.

Siyaset nihai değildir. Her şeyi bir "siyasi karara" indirgemek, her soruyu ve çözümü siyasallaştırmak demektir. Hiçbir siyasi sistem cennet oluşturmaz ama siyasetin öneminin ve yerinin bilinmesi gerekir. Hem hükümetler hem de devlet adamları (yönetimdeki herkes), adalet ve gerçek konusunda yaptıklarının hesabını verecek Tanrı'ya. Aynı şekilde, insanlar da hükümetlere yönelik davranışlarının ve tutumlarının hesabını verecek. Mesih dünyaya ikinci kez gelip yönetime geçtiğinde, insanlık nihayet adil bir hükümetin nasıl olacağını görecektir. **E**

Kana Düğünü

(2. Bölüm)

Burçin Tıkıroğlu

Belirti (6-8)

Düğün şöleni için orada bulunan ve her biri iki veya üç μετρητὰς alan altı taş küp vardı. μετρητὰς Greklerin sıvıların hacmini ölçmek için kullandığı, yaklaşık olarak 35-45 litreye tekabül eden bir ölçü birimiydi. Yani küpler toplam olarak 400-600 litre civarında kapasiteye sahipti. Bu miktar, bir düğün şöleni için çok fazla şarap anlamına gelir. Yukarıdaki rakamı yaklaşık 500 litre olarak kabul edip suyla karıştırıldığını hesap edecek olursak, 1500 ila 5000 litre arasında şarap elde edecekleri sonucuna ulaşırız. Suyla karıştırma meselesine ilerleyen paragraflarda değineceğiz. Şimdilik, bu kadar şarabın sadece davetlilere değil, tüm Kana sakinlerine uzun süre yeteceğini söylemekle yetinelim. Bu, Mesih'le gelen bolluğun müjdesidir.

Küpler taştan yapılmıştı, çünkü Yahudilerin dinsel paklıkla ilgili yasalarına uygun olan buydu. Toprakta olamazdı. Yahudi geleneğine göre toprak kaplar kirli, taş kaplar temiz sayılırdı. Bu taş küpler, misafirlerin yemekten önce ellerini yüzlerini yıkamaları içindi. Büyük olasılıkla yemekte kullandıkları gereçleri de kullanmadan önce yıkıyorlardı. Markos 7:3-4 ayetlerine göre, Yahudiler yemek yemeden önce ellerini yıkarlardı. Ayrıca kâse, testi ve bakır kapları da yıkamadan kullanmazlardı. Buna göre, olay aynı zamanda, Yahudilerin suyla paklamaya dayalı yararsız törenlerini temsil etmektedir. İsa bunu yeni yaratılışla değiştirmiştir.¹

Küplerin ağızlarına kadar doldurulması, Mesih'in hizmetinin tamamlandığına işaret eder. Hizmetini eksiksiz olarak tamamlamıştır. Küplerin daha fazla şarap almayacak kadar dolması, mucizenin en iyi şekilde yapıldığını gösterir. Belirti, doluluğu ve mükemmelliği simgeler. Küpler en iyi şarapla ağızlarına kadar doludur.

“Mesih ... hizmetini eksiksiz olarak tamamlamıştır.”

Carpenter, bunun aslında izleyenlerin gözleri önünde gerçekleşen bir mesel olduğunu söyler. Boş su kapları Yahudilerin boş dini törenlerini temsil eder. İsa bunları Müjde'nin yeni şarabıyla doldurur.² Markos 2:19-22'de İsa'nın yeni şarap ve eski şarap tulumları benzetmesini kullanarak, kendi öğretisi ile Yahudilerin öğretilerini karşılaştırdığını görürüz. Ayetlerden anlaşıldığı kadarıyla,

bu sözleri yine bir düğün ortamını düşünerek söylemiş olmalıdır. 22. ayette şarapla ilgili bir benzetme kullanırken, 19. ayette bir düğün şölenine gönderme yapması dikkat çekicidir. Belki de bu sözleri Kana'daki düğünü hatırlatarak söylemiştir. Okuyucunun bu ayetleri okurken Kana düğünü hatırlaması önemlidir.

8. ayetteki ἀντλέω sözcüğü Türkçeye “alıp” olarak çevrilmiştir. Bu sözcük aslında “çekmek” olarak çevrilmelidir.³ “Bu hayatta çekmediği dert kalmadı” derken, mecazi anlamda kullandığımız “çekmek” kelimesinin Grekçe karşılığı bile ἀντλέω idir. Westcott ἀντλέω (su çekmek) sözcüğünün “küpten” değil, “kuyudan su çekmeyi” anlatmak için kullanıldığını

söyler. Buna göre nasıl Türkçede “su çekmek” deyince genelde “kuyudan su çekmeyi” anlıyorsak, aynı şekilde Yuhanna da ἀντλέω derken “kuyudan su çekmeyi” kastetmiştir. Bu kullanım 4:7 ve 15'teki Samiriyeli kadın anlatısında açıkça görülür. Westcott'un yorumu doğruysa, ἀρχιτρίκλινος (şölen başkanı) kuyudan çekilen şarabı tatmıştır. Bu kuyu, küpleri doldurdukları kuyudur. Ama mucize küplerde değil, asıl kaynakta, yani kuyuda gerçekleşmiştir. Bu durumda belirti başka bir anlam daha kazanır. Su, dinsel gereklere göre yıkama amacıyla kullanıldığında su olarak kalır. Ama hizmetkârlar tarafından imanla ihtiyacı olanlara taşındığında, bu ihtiyaç ne kadar önemsiz olursa olsun, şaraba dönüşür.⁴

Eğer bu yorum doğruysa, küplerin ağzına kadar doldurulmasının hiçbir önemi kalmayacaktır. Anlatının bu kısmı ancak bir detay olarak adlandırılabilir. Ancak, Türkçede de olduğu gibi, küpten su çekmek kulağa o kadar tuhaf gelmez. J. H. Bernard, Grek şair Pherecrates'in bir dizisinde ἀντλέω sözcüğünün bir kaptan şarap çekmek anlamında kullanıldığını tespit etmiştir (D.C.G. ii.815).⁵ Eğer ἀντλέω bir kabın içinden su (sıvı) çekmek için kullanılabilirse, metnin bağlamı içindeki doğal akışından, hizmetkârların kuyudan değil, taş küplerden su (şarap) çektiği anlaşılır. Sözcük kendi başına mutlaka “kuyudan su çekmek” anlamına gelmez.

ἀρχιτρίκλινος (şölen başkanı) sözcüğü, düğün şöleni sırasında her şeyin planlandığı gibi gitmesinden sorumlu olan kişiyi tanımlar. Bu kişinin bir davetli mi yoksa ev sahibinin hizmetkârlarından biri mi olduğu açık değildir. Yahudi kaynaklarda bu kişilerin görevleri ve nasıl seçildikleri konusunda net bir açıklama yoktur; şölen hazırlıklarından ve şölen sırasında her şeyin yolunda gitmesinden sorumlu olduğunu bilmek bizim için yeterlidir.

Belirti Açıklanıyor (9-10)

Bazı yorumcular, şölen başkanının sözlerini, düğün sahibini zor durumda bırakan durumu şakayla yumuşatmaya çalışma girişimi olarak yorumlamaya çalışmışlardır. Bu yoruma göre, şarap bitmiştir ve bu konuda kimsenin yapabileceği bir şey yoktur. Eski çağlarda insanlar ihtiyaçlarını haftanın belli günlerinde belli yerlerde kurulan pazarlardan sağlardı. Bizim gibi istedikleri zaman markete giderek istediklerini alma şansları yoktu. Hatta Kana'nın küçük bir kasaba olduğunu göz önünde bulundurursak, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için daha büyük yerleşim yerlerinde kurulan pazarlara gitmek zorunda kaldığını varsaymak yerinde olacaktır. Bu yüzden, şölen başkanı esprili bir şekilde suyu almış ve sanki çok lezzetli bir şarapmış gibi yudumlayarak 10. ayetteki sözleri sarf etmiştir.

“Metnin doğal akışından gerçekten bir mucize olduğu mesajı anlaşılmaktadır.”

Ancak 9. ayette açıkça “şaraba dönüşmüş su” ifadesi kullanılmıştır. Yuhanna'nın bir espriyi sanki gerçek bir mucize olmuş gibi aktarması akla yatkın değildir. Kutsal Kitap'ın güvenilirliğine inanan hiç kimse bu görüşü savunamaz. Metnin doğal akışından gerçekten bir mucize olduğu mesajı anlaşılmaktadır. Aksi takdirde Yuhanna'nın okuyucularını yanıltmaya çalıştığını söylemek durumunda kalırız. Su gerçekten de şaraba dönüşmüştür. Aksi iddiaların asıl nedeni, Hristiyanlığı doğaüstü unsurlardan arındırarak yozlaştırma çabasıdır.

Şölen başkanı şarabın lezzeti hakkında yorum yaparken şarabın kaynağını bilmiyordu. Ne bunun bir mucize olduğunu ne de İsa'nın bu mucizeyi hizmetini açıklamak için bir simge olarak kullandığını fark etmişti. Ancak sözleri, artık gelmiş olan Mesih'in çağı hakkında söylenmiş gibidir.⁶ “Ama sen iyi şarabı şimdiye dek saklamışsın.” Mesih'le yeni bir çağ

başlamıştır. Hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır, çünkü Mesih ölümü yenecektir. Şölen başkanı öznel bir inancı veya kendi fikrini ifade etmemektedir. Sözleri bir olguya işaret eder: Şarap en iyisindedir. Bu sözlerle Yuhanna müjdesini okuyanlara Mesih'in çağının geldiğini müjdeler. Ve evet, bu çağ şimdiye kadar gelenlerin en iyisidir.

Belirtinin Amacı ve İşlevi (11)

İsa'nın bu ilk belirtisinin amacı ve işlevi 11. ayette bulunur. İsa'nın birincil amacı, ne insanların iyi vakit geçirmesini sağlamak ne onları şımartmak ne de annesinin isteğini yerine getirmektir. İsa bu belirtiyi öğrencilerine kimliğini ve hizmetini açıklamıştır. Öğrencileri görkemini az da olsa bir kısmını görerek O'na iman ettiler.⁷ Yuhanna bu belirtiyi müjdesine dahil ederek okuyucuların da İsa'nın görkemini az da olsa bir kısmını görmesini amaçlar. Yeni Antlaşma'da İsa'nın görkemi birçok belirti ve mucizeyle açıklanır. Bunlar aslında sadece görkemi hakkında ipuçlarıdır; İsa'nın görkemi asıl olarak çarmıhıyla ve dirilişiyle açıklanır (Yu. 4:28; 2:18,19; Mat. 12:38-40). İsa bu en büyük belirtisi için ὥρα (saat) sözcüğünü kullanır (Yu. 12:23,27; 17:1; Mat. 26:45).⁸

Yuhanna müjdesinin hiçbir yerinde δύναμις (mucize) sözcüğünü kullanmaz. Bunun yerine σημείων (belirti) sözcüğünü kullanır. Eski Antlaşma'da belirtiler, gerçek peygamberleri sahtelerinden ayırmak için kullanılmış ve önemli olaylara vurgulamak üzere gerçekleştirilmişlerdir. Bu olaylar özellikle "son zamanlarla" (eskatoloji) ilgilidir. Yuhanna müjdesinde belirtiler, "Tanrı'nın Egemenliği'yle ilgili vaatlerin İsa'da ve İsa aracılığıyla gerçekleştiğini" işaret etmek için kullanılmıştır.⁹ Diğer bir deyişle, Yuhanna'nın δύναμις yerine σημείων sözcüğünü kullanmasının nedeni, bu olayların gerçek amacına dikkat çekmektir: İsa'nın görkemini ortaya koymak.

“Yuhanna müjdesinde belirtiler, ‘Tanrı'nın Egemenliği'yle ilgili vaatlerin İsa'da ve İsa aracılığıyla gerçekleştiğini’ işaret etmek için kullanılmıştır.”

Yuhanna mucizeleri birer belirti olarak görmekle kalmaz. Aynı zamanda bunları birer mesel olarak görür; bunlar daha sonra gerçekleşecek daha büyük olayların habercisidir. Kana düğünü ve Mesih'in dirilişi arasındaki paralellik bunun iyi bir örneğidir. Bu paralellik okuyucunun İsa'nın acıları ve çarmıhta ölümünün kazara değil, Tanrı'nın en baştan beri planı olduğunu anlamasını sağlar. İsa bu dünyaya neden geldiğini ve buradaki hizmetinin ne olduğunu en baştan beri bilmektedir.

Bu belirti aracılığıyla sonradan olacak başka bir olay daha önceden bildirilmiş oldu. Kutsal Kitap'ta kilisenin yüceltilmesi birçok defa düğünle ilgili bir dil kullanılarak anlatılmıştır. İsa Mesih, Tanrı'nın Egemenliği hakkındaki gerçekleri bu dili kullanarak açıklamıştır (Mat. 22:1-14; 25:1-13). Aynı yaklaşım Yuhanna'nın kaleme aldığı bir başka kitap olan Vahiy kitabındaki 19:7-9 ayetlerinde karşımıza çıkar. Vahiy 21:1-5 ayetlerinde Yuhanna'nın, Yaratılış kitabındaki Tanrı'nın yaratışına gönderme yaparak, Kutsal Kitap'ın yaratılışı tam bir döngüyle eksiksiz olarak açıkladığını vurguladığını görürüz. Bu ayetlere göre, önceki gök ve yeryüzü ortadan kaldırılarak yeni gök ve yeryüzüyle değiştirilecektir. Burada durup Kana düğününde suyun nasıl şaraba çevrildiğini hatırlayınız. Aynı zamanda, kiliseyi temsil eden Yeruşalim, bir gelin gibi güveyin, yani Mesih'in yanına inecektir. Tanrı 5. ayette, "İşte her şeyi yeniliyorum" der.

Bu ayetlerle Kana düğünü ayetleri arasında inanılmaz paralellikler bulunur. Bu yüzden bu anlatı, İsa'nın iyilik olsun diye suyu şaraba dönüştürdüğü basit bir mucize olarak

yorumlanamaz. Kana düğünü gelecekte gerçekleşecek daha büyük olayların müjdecisidir. Yuhanna bunu 20:30-31 ayetlerinde dile getirir. "İsa bu kitapta aktarılmayan daha birçok belirti gerçekleştirdi ama bu kitapta aktarılanlar okuyucular İsa Mesih'in Tanrı Oğlu olduğuna iman etsin diye anlatıldı." Bu bize Yuhanna müjdesinin ilk bölümündeki bir ayeti hatırlatır:¹⁰ "Söz, insan olup aramızda yaşadı. O'nun yüceliğini Baba'dan gelen, lütuf ve gerçekle dolu biricik Oğul'un yüceliğini gördük." (Yu. 1:14 – vurgu bana aittir.)

Uygulama

Anlatının ilginç bir yönü, İsa'nın eğlenerek iyi vakit geçirenler tarafından memnuniyetle karşılanmasıdır.¹¹ Bu birçok Hristiyan'ın es geçtiği bir durumdur. Hristiyanlar bazen dindar bir havaya bürünüp neredeyse eğlenmekten utanır hale gelebilmektedirler; sanki eğlenmek kötü bir şeymiş gibi... Ancak İsa'nın yaşamına baktığımızda, içtenlikle sevinçli olayları herkesle beraber kutladığını ve eğlendiğini görürüz. Hristiyanlar buldukları her ortamda sanki her an bir şeyler yanlış gidecek gibi tetikte olmak zorunda hissetmemelidirler. İnsanlarla birlikte eğlenebilir ve onlara yapmacık olmadan, içtenlikle Hristiyan olmanın sevincini gösterebilirsiniz. Üstelik sizinle iletişim kurduklarında söyleyeceklerinizi daha dikkatli dinleyeceklerdir. Sevinç, Hristiyan Müjdesi'nin ayrılmaz bir parçasıdır. Gerçeği bilen ve Tanrı'yla sonsuz yaşama sahip olan kişiler sevinçli olmayacak da kim olacak? Sevincinizi sadece kelimelerle ifade etmek yetmez. Sevinç günlük yaşamınızın bir parçası olmalıdır.

Elbette her şeyin bir yeri ve zamanı vardır.

Örneğin, bir cenaze töreninde vaaz verirken veya sarsıcı bir deneyim yaşamış bir kilise üyesi size danışırken sevinçli olmak yersizdir. Bu durumda, Mesih'teki umudumuza vurgu yaparak, olayın ağırlığına uygun bir tonla konuşulmalıdır. Eğlenirken de, imanlı olmayanları yargılamak yerine kendi iradenize sahip çıkarak dünyanın sahte sevincini değil, Mesih'in gerçek sevincini taşıdığınıza emin olmalısınız. Örneğin, oradakileri sarhoş oldukları için yargılamak sorunu çözmeyecektir. Hristiyanlar insanların sarhoş veya ayık olma meselesine değil, kurtuluşuna odaklanmalıdır.

"İsa'nın yaşamına baktığımızda, içtenlikle sevinçli olayları herkesle beraber kutladığını ve eğlendiğini görürüz."

Su Tanrı Sözü'nü temsil eden sembollerden birisidir (Ef. 5:26).¹² Tıpkı anlatıda sözü geçen hizmetkârların davetlilere su (şaraba dönüştürülmüş su) ikram etmesi gibi, Tanrı'nın kilisedeki hizmetkârları da Tanrı Sözü'nü ikram ederek insanların yüreklerine sevinç sözlerini taşıması gerekir. Kuşkusuz 'hizmetkâr' derken kastedilen sadece pastörler ve kilisede aktif hizmeti olan kişiler değil, tüm imanlılardır. Hristiyan sevinci bu anlatıda özellikle gerçekleşen mucizenin kendisinde vurgulanmıştır. Kutsal Kitap boyunca şarap birçok kez sevincin simgesi olarak ele alınmıştır. Bunlar arasında Mezmurlar 104:15, Hakimler 9:13 ve Yeşaya 55:1 sayılabilir.¹³ Kana düğünü anlatısıyla, İsa'nın, Yahudilerin boş ritüellerini Hristiyanlığın sevinciyle değiştirdiği vurgulanır.

Hizmetkârların İsa'nın kim olduğunu bilmedikleri halde itaat etmiş olmaları da dikkatimizi çeken bir başka nokta olmalıdır. Küplerin suyla doldurulması, biten şaraba nasıl çözüm olabilirdi? Ama yine de kendilerine söyleneni yaptılar. İsa küpleri şölen başkanına götürmelerini istediğinde suyun şaraba dönüşmüş olduğunu bilmiyorlardı. Ama yine de İsa'nın isteğini yerine getirdiler. Aslında bu anlatıda gizli kahramanların hizmetkârlar olduğunu söyleyebiliriz. Tanrı Hristiyanlardan daha azını beklemeyebilir. Tanrı sizden o anda nedenini anlamadığınız bir şey yapmanızı isteyebilir. Hatta Tanrı'nın isteği saçma bile

görünebilir. Ancak bizim payımıza düşen buna itaat etmektir. Tanrı imanlılardan kurtuluşu duyurma ve insanlara sevinç müjdesini yayma hizmetinin bir parçasını olmalarını istemiştir. Bize düşen, her şeyi bilen hikmetiyle Tanrı'ya güvenmek ve O'na itaat etmektir. Dünya bizim saçma bir inanca sahip olduğumuzu düşünebilir. Ama "Çarmıhla ilgili bildiri mahva gidenler için saçmalık, biz kurtulmakta olanlar içinse Tanrı gücüdür." (1Ko. 1:18)

Tanrı ihtiyaçlarımızı isteklerimizi yerine getirmiş olmak için karşılamaz. Tıpkı suyu şaraba dönüştürmesinin nedeninin annesinin isteği olmadığı gibi. Aksine İsa Tanrı'nın işlerini anlamadığı için annesini azarlamıştır. Annesi bunu hak etmiştir, çünkü insana dayanan bir düşünceyle Tanrı Oğlu'nu manipüle ederek yönlendirmeye çalışmıştır. Bir konuda Tanrı'dan bilgelik istediğinizde Tanrı'nın sesini dinlemeye özen göstermelisiniz ve beklentiniz buna uygun olmalıdır. Tanrı'nın bir planı vardır ve her şey o plan dahilinde gerçekleşir. Hiç kimsenin o planı duayla ya da başka bir şekilde değiştirmeye yetkisi ve gücü yoktur. Tanrı manipüle edilemez, yönlendirilemez. Ancak insanların Tanrı'nın gözünde önemsiz ve küçük robot benzeri yaratıklar olmadığı da kesindir. Tanrı insanları sever ve önemser. Bu yüzden biricik Oğlu'nu göndermiştir (Yu. 3:16). Tıpkı bu olayda herkesin ihtiyacını kendi planı dahilinde karşıladığı gibi, sizin ihtiyaçlarınızı da "kendi zenginliğiyle Mesih İsa'da görkemli bir biçimde karşılayacaktır" (Flp. 4:19).

Suyun şaraba dönüştürülmesi, sadece Yahudilerin boş ritüellerinin Müjde'yle değiştirilmesi değildir, bireylerin dönüştürülmesini de sembolize eder. Rab'be iman etmeden önce insan boş bir küp gibidir. Bu hem ateistler için hem de başka inançta olanlar için geçerlidir. Gerçek anlamda hayattan ne tatmin olabilir ne de zevk alabilir. Hangi aklı başında kişi bir gün ölüp toprak altında çürüyeceğini bildiği halde dünyadan tatmin olabilir? Daha kötüsü, hangi aklı başında kişi bir gün öldüğünde sonsuzlarca cehenneme mahkûm olma tehlikesi olduğuna

"Hangi aklı başında kişi bir gün öldüğünde sonsuzlarca cehenneme mahkûm olma tehlikesi olduğuna inandığı halde hayattan zevk alarak yaşamaya devam edebilir?"

inandığı halde hayattan zevk alarak yaşamaya devam edebilir? Tıpkı bu olaydaki küpler gibi, insan bir kez Tanrı'nın yaşam veren Sözü'yle dolduğunda, Söz sadece yaşam vermekle kalmayacak, Tanrı'yla paydaşlık ve Tanrı'dan kaynaklanan umutla beraber yaşamına sevinç de getirecektir. Yuhanna, Tanrı Sözü'nü kaleme almasının amacını 20:31 ayetinde böyle açıklamıştır: "Okuyanlar Tanrı'nın Oğlu İsa Mesih'e iman etsinler ve böylece sonsuz yaşama kavuşsunlar diye..."

Sonuç

Bu belirtinin kronolojik sıralamadaki yerinin önemli olduğu açıktır. Bu sadece İsa'nın ilk mucizesi değildir. İsa'nın diğer mucizelerinin anahtarıdır (2:11).¹⁴ İsa hizmetine Kana'daki bir düğün şöleninde kimliğini ve hizmetini açıklayarak başlamıştır. İsa yaratan Tanrı'dır, insanlara sonsuz yaşamı ve gerçek sevinci karşılıksız olarak vermek için dünyaya gelmiştir. Bu ayetler benzetmelerle doludur ve hepsi ortak bir noktaya işaret etmektedir: İsa Mesih Rab ve Kurtarıcı'dır.

Belirtinin sembolize ettiği gibi, İsa çarmıhta ölüp dirilerek ölümü yenmiş ve görkemini tüm yaratılışa ilan ederek tüm insanlığa kurtuluş sevincini getirmiştir. İsa'nın gelecekte açıkça ifşa edeceği görkemini bir gölgesi olan bu belirtiyi gören İsa'nın öğrencileri iman etmişlerdir. İmanlıların da aynı hayranlıkla imanını yenilemesi beklenir. Bugün bunu okuyanlar için de aynı mesaj geçerlidir. Tanrı Sözü'nün amacı, Tanrı'yı tanıtarak insanların iman aracılığıyla

kurtulmasını sağlamaktır. İnsanlar böylece Tanrı'da sonsuz yaşama sahip olduklarını bilerek sevinebilirler.

Çeviri

Bu çevirinin öncelikli amacı edebi olarak güzel olması değil, her ne kadar yüzde yüz yapılması mümkün olmasa da, metnin mümkün olduğunca birebir çevrilmesidir. Parantez içindeki sözcükler Grekçe metinde yoktur.

2:1 Ve üçüncü gün Galile'deki Kana'da bir düğün vardı. Ve İsa'nın annesi oradaydı.

2:2 Hem İsa hem de öğrencileri düğüne çağırıldı.

2:3 Şaraba ihtiyaçları olduğunda annesi İsa'ya, 'Şarapları yok' dedi.

2:4 İsa şöyle dedi: "Kadın, beni rahat bırak. Benim saatim daha gelmedi."

2:5 Annesi hizmetkârlara dedi ki, "Size ne derse yerine getirin."

2:6 Ve orada Yahudiler'in (dinsel) arıtma (adetlerine) uygun olarak her biri iki üç metritis alan altı taş su küpü vardı.

2:7 İsa onlara dedi ki, "Su küplerini suyla doldurun." Ve onları yukarıya (kadar) doldurdular.

2:8 Ve onlara dedi ki, "Şimdi çekin ve şölen başkanına götürün. Ve götürdüler."

2:9 Ve şölen başkanı önceden ne olduğunu bilmediği halde şarap yapılmış suyu tattığında, ama suyu çeken hizmetkârlar biliyordu, şölen başkanı damata seslendi.

2:10 Ve ona dedi ki, "Her insan başlangıçta iyi şarabı koyar, ve iyice sarhoş olduğunda daha kötüsünü. Sen iyi şarabı şimdiye kadar tuttun."

2:11 İsa belirtilerinin başlangıcında Galile'deki Kana'da bunu yaptı, ve görkemini gösterdi. Ve öğrencileri O'na iman ettiler. **e**

Sonnotlar

- ¹ D.A Carson, *The Gospel According to John* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1991), s. 173.
- ² J. Estlin Carpenter, *The Johannine Writings* (Boston, Massachusetts: Houghton Mifflin, 1927), s. 377.
- ³ Bu "alıp" çevirisinin yanlış olduğu anlamına gelmez. Ayet bu haliyle anlamı yeterli olarak iletmektedir.
- ⁴ B. F. Westcott, *The Gospel According to St. John* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1950), s. 38.
- ⁵ J. H. Bernard, *A Critical and Exegetical Commentary on the Gospel According to St. John*, International Critical Commentary, cilt 1 (Edinburgh: T. & T. Clark, 1958), s. 78.
- ⁶ Raymond E. Brown, *The Gospel According to John (i-xii)*, The Anchor Bible, cilt 1 (Garden City, New York: Doubleday, 1966), s. 103.
- ⁷ H. R. Reynold, T. Croskery, J. R. Thomson, B. Thomas, D. Young, and George Brown, *Gospel of John*, The Pulpit Commentary, ed. H. D. M. Spence, Joseph S. Exell, cilt 17 (Peabody, Massachusetts: Hendrickson, 1980), s. 78-79.
- ⁸ J. W. McGarvey, P. Y. Pendleton, *The Four-Fold Gospel* (Cincinnati, Ohio: The Standard Publishing Company, 1914), s. 116.
- ⁹ George R. Beasley-Murray, *John*, Word Biblical Commentary, cilt 36 (Waco, Texas: Word Books, 1987), 33.
- ¹⁰ C. H. Dodd, *The Interpretation of the Fourth Gospel* (Cambridge: Cambridge University Press, 1965), 297.
- ¹¹ James Montgomery Boice, *The Gospel of John, An Expositional Commentary John 1:1-4:54*, cilt 1 (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1975), s. 199.
- ¹² Arthur W. Pink, *Exposition of the Gospel of John* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1964), s. 85.
- ¹³ James Montgomery Boice, *The Gospel of John, An Expositional Commentary*, cilt 1 (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1975), s. 201.
- ¹⁴ G. L. Borchert, *John 1-11*, The New American Commentary, cilt 25, no. A (Nashville, Tennessee: Broadman & Holman, 2001), s. 152-153.

William Wilberforce ve Köleliğin Kaldırılması

John C. Pollock

Petek Balcı

On altıncı yüzyıldan beri Avrupalı denizci milletler, Batı Afrikalı kabile şeflerinden satın aldıkları kölelerin ticaretini yapıyorlardı. Atlantik köle ticareti, tarihteki en büyük zorunlu göçe sebep olmuş ve Batı Afrika üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştı.

On sekizinci yüzyıla kadar köle ticareti Avrupa ekonomisi için hayli önemliydi. Gemiler, ucuz mallarla, içki ve silahlarla yüklenerken köle ticareti için Bristol, Liverpool veya Avrupa'dan denize açılıyorlardı. Erkekler ve kadınlar Atlantik (the Middle Passage; köle yolu) üzerinden gemilere bindiriliyorlardı; alt güvertede gemi ambarında zincire vurulmuş halde çıplak yatıyor, genellikle günde bir kez egzersiz yaptırılıyorlardı. Ölüm oranı yüksekti. Ayrıca mürettebat da hastalık nedeni olmak üzere çok kayba uğruyordu. Genç denizciler üzerinde bunun manevi etkisi daha da kötüydü. Köleler Batı Hint Adaları veya Amerika kıtasında indirilip satılıyorlardı ve hayatlarının geri kalanını ağır işçilikle geçiriyorlardı. Şeker, rom veya pamuk yüklü gemiler, alize rüzgârlarıyla kendi limanlarına dönüyorlardı.

Bütün Avrupa'yla birlikte Britanyalılar, köle ticaretinden pek haz etmiyor olsalar da, bunun ekonomik bir gereklilik ve saygın bir iş olduğuna inanıyorlardı. Philadelphia'dan bir Kuveykir kardeş (İng. Quaker - Hristiyan tarikatı üyesi), Fransa doğumlu Anthony Benezet, çarpıcı bir broşür hazırladı. Bu sırada Batı Hint Adaları'ndan Britanyalı bir cerrah ve papaz olan James Ramsay köleliğe karşı çıkmaya başlamıştı. Britanyalı Kuveykir Kardeşler köleliğin kaldırılması için propaganda yapmaya başladılar. Bunu 1766'da John Wesley'in etkili bir broşür yayınlaması izledi.

Ama parlamentonun dışında hiçbir şey yapılamıyordu ve hiçbir milletvekili adını vermeye ve çaba göstermeye hazır görünmüyordu. Genç York milletvekili William Wilberforce adında biri sahneye çıktı.

Milletvekili

William Wilberforce aristokrat çağında zengin bir tüccarın oğlu olmasına karşın, alışılmadık bir önderdi. 24 Ağustos 1759'da büyük kuzey liman kenti Hull'da doğdu, babasını sekiz yaşındayken kaybetti, George Whitefield ve ilk büyük uyanıştan etkilenmiş olan amca ve teyzesiyle yaşamaya başladı. Amcasıyla teyzesi, eski bir köle tüccarı ve denizci olan ve çok sevilen bir ilahi yazarı olan John Newton'un arkadaşlarıydı.

“Britanyalılar, köle ticaretinden pek haz etmiyor olsalar da, bunun ekonomik bir gereklilik ve saygın bir iş olduğuna inanıyorlardı.”

Newton, genç Wilberforce için bir kahraman haline geldi ama onun küçük ateşli bir “Methodist” olduğunu gören annesi onu alıp götürdü. Annesi onu yatılı okula ve Cambridge

Üniversitesi'ne göndererek yavaş yavaş onun 'canını temizledi'; kaygısız aristokrat gençlere has erdemli görünüşü haricinde çocukluk inancından pek bir şey kalmamıştı.

Fiziksel olarak ufak tefek ve çirkin biri olmasına rağmen, Cambridge'de neşeli, uyumlu karakteri onu popüler yaptı. En yakın arkadaşı, geleceğin başbakanı, çağdaşı William Pitt'di. Her ikisi de politik kariyer yapmak istiyordu. 1780'de, yirmi bir yaşındaki ağırkanlı amatör Wilberforce, ağırbaşlı Pitt'ten önce Avam Kamarası'na girdi. Dört yıl sonra başbakan olan Pitt'le birlikte Wilberforce, Pitt'i temsilen Yorkshire'da önemli bir koltuk kazandı ve politik önemi olan biri haline geldi. Olağanüstü ilgi çekici sesiyle iyi bir parlamento konuşmacısıydı, tonlamaları "o kadar net ve melodikti ki onu duyan en karşıt kulaklara bile hoş geliyordu."

Dönüşüm

1784-1785 kışında, güney Fransa'ya yaptığı bir yolculuk, eski okul müdürü Isaac Milner'la yaptıkları tartışmalar ve yine Milner'la birlikte dönemin bilinen bir dini kitapla Kutsal Kitap'ı okumaları, Wilberforce'ta Mesih'e yönelik uzun süreli ama çok derin bir dönüşüm gerçekleştirdi. John Newton'ı arayıp tavsiye alana kadar kendi hırsı ile Mesih'in istekleri arasındaki iç çelişkileri neredeyse aklını kaçırtacaktı. Newton Tanrı'nın onun bir amaç için orada bulunmasını sağladığına inanarak ona politikada kalmasını tavsiye etti. O dönemlerde Avam Kamarası'nda sadece iki ateşli Hristiyan vardı.

Newton, gelecek iki yılda Wilberforce'u köle meselesine el atmaya ikna eden etkenlerden biriydi. Newton ilk başlarda köle ticaretinde yer almış olmaktan çok utanıyordu. O, James Ramsay, Thomas Clarkson ve özellikle *Kuveykir Kardeşlerden* bazıları milletin vicdanını uyandırmaya çalışıyorlardı, fakat sadece parlamento köleliği kaldırabilirdi. 1787'de Köle Yolu'ndaki ölüm oranından dehşete düşen Wilberforce bir kanun teklifi getirmeyi kabul etti. Köle ticareti kaldırılınca köleliğin kendisinin de kaldırılacağını umdu.

Diğer reformlarla, özellikle Britanya halkının ahlaki değerlerini (veya "tavırlarını") geliştirmekle de ilgilenmişti. 1787'de günlüğüne şöyle yazmıştır: "Tanrı benim önüme iki büyük amaç koymuştur: Köle ticaretinin kaldırılması ve ahlaki değerlerle ilgili reform (ıslahat)." Bu mücadeleleri birbiri ardına yürüttü, fakat köleliğin kaldırılması daha büyük bir dert olarak zamanının, düşüncesinin ve enerjisinin çoğunu tüketti ve yüksek makama ulaşma umudu sona erdi.

"Tanrı benim önüme iki büyük amaç koymuştur: Köle ticaretinin kaldırılması ve ahlaki değerlerle ilgili reform."

İlk başta tez bir zafer bekliyordu. Clarkson, Wilberforce ve Pitt tarafından tayin edilen Kraliyet Danışma Meclisi komitesince toplanan kanıtlarla, köleliğin insan yaşamı ve Afrika kıtası üzerinde fevkalade kötü etkiler yarattığını gösterdi. Wilberforce uluslararası bir toplantı amaçladı ama bu gerçekleşmedi, bunun üzerine tek taraflı olarak Britanya'nın köleliği yürürlükten kaldırmasını planladı. Artık muhalefet tamamen

ayaktaydı. Aşırı yorgunluk, 1788'de ciddi bir hastalığa yakalanmasına sebep oldu ve Pitt kendi adına soru önermesini çekti. Doktorlar Wilberforce'u o zamanlar "saf uyuşturucu" olarak düşünülen afyonla iyileştirdiler; hayatının geri kalanında sürekli kullanmak zorunda kaldı. Bu durum ahlaki bir sorun yaratmadı ama uyuşturucu görme gücünü zayıflattı ve sebeplerini bilmeden büyük bir gayretle direndiği kafa karışıklığı ve uyuşukluk eğilimine yol açtı.

Kölelik Lobisi

1789'dan itibaren iyileşme gösterdi ve köleliğin yürürlükten kalkması için ilk büyük parlamento konuşmasını yaptı. Ancak Avam Kamarası mesele hakkında başka bir soruşturma başlatmaktan başka bir şey yapmadı. Bir aydan kısa bir süre sonra Fransız İhtilali başladı, birkaç yıl içinde de bunu Fransa'yla İngiltere arasında savaş patlak vermesi izledi. Pitt kendini savaşa kaptırdı ve Wilberforce köleliğin aşamalı olarak kaldırılmasına razı gelmediği için bu yolda mücadele etme şevki kırıldı.

Köle ticareti lobisi her türlü numara ve dalavereyi kullandı, fakat tehditler, korkutmalar ve kişisel tacizler Wilberforce'u kararından döndürmeyi başaramadı. Wilberforce bu konuda onları durdurmak için şunu söyledi: "Gerçek suç eylemi söz konusu olduğunda, Tanrı'dan korkan bir insan, kendini tutma konusunda özgür değildir." Batı Hint Adaları temsilcilerinden biri, Wilberforce'un yere yığıldığı her seferinde daha büyük bir güçle yeniden doğrulmasından yakınmıştır.

Wilberforce hatırı sayılır oranda bir milletvekili ekibine, avukatlara ve propagandacılara önderlik etti. Kendi karakteri bunda en önemli unsurdu. İyimser, çekici ve dost canlısıydı; muhaliflerin böyle hoş bir karakteri

sevmeleri işten değildi. Sağlığı iyiyken çok çalıştı ve sonsuz sıkıntıya katlandı. Özellikle ezilenlere veya onlara yardım edenlere sempati gösterdi, teşvik verdi. Ayrıca kendi çevresinde aktif bir müjdeciydi. Hristiyan inancının özünü izah etmek amacıyla, *Pratik Bir Görüş* olarak kısaltılmış, çok uzun başlıklı bir kitap yazmıştır. Zamanla artan sayıda imanlı siyasetçi arkadaşları oldu. Bunlara çağdaşları "Azizler", sonraki kuşaklar da "Clapham Mezhebi" adını takmışlardır. Wilberforce o zamanlar Londra'nın güneyinde bir köy olan Clapham'da, önce kuzeni Henry Thornton'un evinde, sonra her ikisi de evlenince yakınlarda bir evde yaşamıştı. Wilberforce'un yaklaşık kırk yaşlarındayken Barbara Spooner'la yaptığı evlilik mutlu geçti, fakat eşinin ona görevinde çok az yardımcı oldu. Oğullarından biri tanınmış bir piskopos oldu.

"Gerçek suç eylemi söz konusu olduğunda, Tanrı'dan korkan bir insan, kendini tutma konusunda özgür değildir."

Köleliğin Yürürlükten Kaldırılması

1806 başlarında Pitt öldü. Hükümet değişikliği ve savaşın sonuçları, köleliği kaldırmak isteyenlere yeni fırsatlar sundu. Örneğin, adalarda çalışmış, köle sahibi, parlak bir denizcilik avukatı olan James Stephen'ın, görünüşte savaş girişimini kolaylaştırmak için tasarlanmış bir kanun teklifi ortaya sürerek, "dolaylı bir yöntemle köleliğin yürürlükten kaldırılmasını sunma" yolunu bulmuştur. Bu kanun tasarısı 1806'da parlamentodan geçmiş ve köleliğin hızlıca yürürlükten kaldırılmasını mümkün hale getirmiştir. 23 Şubat 1807'de, yirmi yıldan fazla bir sürenin sonunda Avam Kamarası, Wilberforce'a benzersiz bir coşku ve hayranlık duyularak, 267 oyla köleliğin kaldırılmasını oyladı. Amerika Birleşik Devletleri de kendi köle ticaretini 1807'de yürürlükten kaldırdı.

Wilberforce'un zaferi ona muazzam bir itibar getirdi ve Büyük Britanya'nın yaşam kalitesini ve ahlakını geliştirmek için yaptığı planlarını yürütmesini sağladı. İyiliği makbul hale getiriyor, Viktorya İngilteresi'nin temellerini atıyordu. Başkalarından daha fazla politik yaşamdaki yolsuzluğu (rüşveti) sona erdirmeye yardımcı olmuş ve ticarete dürüstlüğü teşvik

etmiştir. Mahkûmlara yönelik çalışmalarda Elizabeth Fry, Jeremy Bentham ve Samuel Romilly, fakirlere yönelik çalışmalarda Sir Thomas Bernard ve Kont Romford, okullara yönelik çalışmalarda Hannah More gibi diğer öncülere doğrudan veya dolaylı destekle reform için çaba harcamaktan hiç yılmamıştır. Ülkesinde ve yurtdışında çalışan altmıştan fazla dernekle ilgilenmiştir. Ayrıca Kutsal Kitap Derneği ile Kilise Misyoner Derneği'nin kurucularındandır.

Wilberforce'un kölelerle ve "Afrika'nın acıları"yla ilgili kaygısı sürmüştür. Medeniyeti yükseltmek ve köle ticaretinden ötürü ortaya çıkan kötülüğü telafi etmek için Afrika Enstitüsü'nün kurulup yönetilmesine yardımcı olmuştur. Azat edilmiş köleler için Sierra Leone'de yerleşim yeri kurmak üzere büyük bir hisse almıştır. Britanya ve Amerika'nın yürürlükten kaldırmasıyla köle ticareti sona ermemiştir; yasadışı ticaret bastırılmak zorunda kalmıştır. Avrupalı güçlerin köle ticaretini ortadan kaldırmaya zorlanıp ikna edilmesi gerekiyordu. Wilberforce (kendi katılmamıştır) Viyana Kongresi'nde köleliğin evrensel boyutta kaldırılmasının kabul edilmesinde başarılı olamamıştır. Fransa köleliğin kaldırılmasını 1820'lerin başlarında kabul etti, fakat İspanya ve Portekiz katı tutumlarını sürdürdüler.

Özgürleşme

Wilberforce, köle ticaretinin ortadan kalkması sonucu Britanya Batı Hint Adaları'nda köleliğin hiç kalmayacağını, kölelerin özgür köylüler olacaklarını ummuştu. 1823'ten itibaren umudunu kaybetti ve özgürlüğün ilelebet korunması ve köle ticaretinin kaldırılması için son büyük mücadelesini başlattı. Altmış dört yaşındaydı ve mücadelesini tamamlayamama endişesiyle yardımcısı ve halefi olan genç milletvekili Thomas Buxton'ı göreve getirdi.

Wilberforce sadece iflas etmekten korkan köle sahiplerinin değil, radikallerin de ağır saldırısına uğradı. Bunlar Wilberforce'un İngiliz fabrikalarında, değirmenlerinde, madenlerinde ve çakıl ocaklarında kötü şartlarda çalışan "beyaz, ücretli köleleri" hiç önemsemediğini ileri sürüyorlardı. Aslında onlarla da yakinen ilgileniyordu ama çözümsüz kalan kölenin daha önemli olduğuna inanıyordu. Bunu, köleliği muhafaza etmek amacıyla yapılan karalama kampanyasının bir parçası olduğunu fark etti. Wilberforce'a sataşmalarıyla bilinen William Cobbett köleliği savunuyordu. Batı Hint Adaları'ndaki özgürleşmenin, İngiltere'deki fabrika işçilerine sıkıntı getireceğine inanıyordu. Geleceğin başbakanı William Ewart Gladstone da özgürleşme aleyhinde oy kullanmıştı.

Yaşlı ve hasta Wilberforce, 1825'te (radikaller hariç) hayli onurlandırılarak Wilberforce, parlamentodan çekilmiş olmasına karşın, Buxton'ın siyasi çabalarının teşvik kaynağı olmayı sürdürüyordu. Wilberforce "İngiltere'nin vicdanıydı" ve müjdecî Hristiyanların gerçek önderiydi. Avam Kamarası'nın Britanya hâkimiyetindeki bütün kölelerin özgürleşmesi için oy verdiğini duyacak kadar yaşadı. Birkaç yıl sonra 6 Ağustos 1833'de öldü ve Westminster Abbey'de gömüldü. 📌

Bu makale ilk kez Amerika Birleşik Devletleri'nde Moody Publishers, 820 N. LaSalle Blvd., Chicago, IL 60610 tarafından yayımlanan ve John Woodbridge'in düzenlediği *Great Leaders of the Christian Church* (Telif Hakları © 1988 The Moody Bible Institute of Chicago) adlı yapıtta yayımlandı. İzin ile tercüme edildi.

This article was first published in the United States by Moody Publishers, 820 N. LaSalle Blvd., Chicago, IL 60610 within the title *Great Leaders of the Christian Church* edited by John Woodbridge, copyright © 1988 by The Moody Bible Institute of Chicago. Translated by permission.

Havari Kursu

Öğrenci Yetiştirmenin Bir Örneği

Jerry Mattix ve Ahmet Güvener

1. Sizin Havari Kursu programınız, öbür kiliselerin öğrencilik yetiştirme programlarından hangi yönlerden farklı?

Ayrıntılara girmeden önce Havari Kursumuzun özgeçmişine değinmek istiyorum. Bildiğiniz gibi, her şey ya ihtiyacı görmenizle ya da ihtiyacı hissetmenizle başlar. Bizler de Havari Kursu'na ihtiyaç olduğunu gördüğümüz için başladık. Yetişkin bir imanlı kardeşimizi Tiranus İncil Okulu'na gönderdik. Rab *"hazineniz nerede ise yüreğiniz orada olacaktır"* der (Mat. 6:21). Bu kardeşimizi Tiranus İncil Okulu'na gönderdikten sonra oraya farklı bir yürekle bakmaya başladık. Tiranus'taki kardeşlerin iyi niyetinden ve samimiyetlerinden kesinlikle eminiz. Ama siz ne kadar iyi niyetli ve samimi olursanız olun, Türkiye gibi ekonomik sıkıntısı yoğun olan bir ülkede, bir insanı mevcut durumunun içinden alır (bu kişi ister eğitiminden önce işsiz olsun ister asgari ücretle çalışmış olsun) başka bir yere götürür ve orada eğitim verirsiniz, o kişi kesinlikle (tümünü kastetmemiz mümkün değil) beklenti içine girer. Öğrenciyle birebir ilgilenmediğimiz zaman bazen gurura ve Mesih'e ait olmayan farklı düşüncelere de kapılabilir. Halkımızın yetişme şekline baktığımız zaman, "Babam benim geleceğimi düşünür, beni okutur", "Devlet bana iş verir" anlayışı içindedir. Böyle biri iman ettiği zaman beklenti içinde olmasına şaşırılmamız lazım. Tiranus İncil Okulu bunun ne kadar önünü kesmeye çalışırsa çalışsın, siz birinin mevcut durumunu değiştirir, farklı bir ortama götürürseniz aklına

*"Hazineniz neredeyse
yüreğiniz oradadır."*

Matta 6:21

şu gelecektir: "Demek ki bu insanlar benim potansiyelimi gördüler, ben de bu yolda hizmet edip ekmeğimi kazanacağım."

Bunun yanı sıra bazı yabancı kardeşler de hikmetsizce, "Kardeşim, bu okul bittikten sonra ne yapmayı düşünüyorsun? Bir planın yoksa

seninle falanca şehirde beraber hizmet edelim" dediğinde kişinin aklı tamamen farklı çalışmaya başlar. Bizler özellikle doğuda bu tür örneklerden çok acı çektik.

Diğer yandan, aslında her kilisenin kendi üyelerini eğitmekle yükümlü olduğunu görüyoruz. Nitekim Rabbimizin son buyruğu gayet açıktır: *"Bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin."* (Mat. 28:19) Bu demek oluyor ki her imanlı Mesih'in havarisi olmak üzere yetiştirilmelidir. Dolayısıyla yerel kilisenin ana işi öğrenci yetiştirmektir. O yüzden gençlerimizi eğitim almak için uzaklara göndermektense, kendi çapımızda buna çözüm bulmaya çalıştık. Böylece 2003 yılında 6-7 kişilik bir sınıfla başladık. Bunlar Kutsal Kitap'ı okumuş, vaftiz edilen olgun imanlılardı. Haftanın iki günü 3-4 saatlik dersler vermeye başladık. Okula paralel olarak, aynı Milli Eğitim'in yaptığı gibi, yılı iki döneme ayırdık. İlk dönemde Eski Antlaşma'nın bütün

kitaplarını ve pratik teoloji dediğimiz bir takım dersleri öğretmeye başladık. İkinci dönemde ise Yeni Antlaşma kitapları ile sistematik teoloji derslerini çalıştık. Rab'bin inayetiyle, o yıldan beri hemen her yıl yeni bir öğrenci grubuyla bu şekilde devam ettik.

“Zamanla danışmanlık kursumuzun en temel ve önemli unsuru olmuştur.”

Baştan amacımızı belirledik. Biz öğrencilerimize bilgi yüklemeyecektik. O yüzden katılan her öğrenciyle kişisel danışmanlığa başladık. Bu danışmanlık ilişkisinde öğrencilerin iç dünyasına girmeye ve uygulamayla ilgili sorunlara değinmeye başladık. Zamanla danışmanlık kursumuzun en temel ve önemli unsuru olmuştur.

Onun dışında pek az ödev veriyoruz, çünkü katılan kişilerin çoğu ya okuyor ya da çalışıyor. Tek şartımız öğrencilerin derse gelmeden önce ilgili Kutsal Kitap bölümlerini okuyup üzerinde çalışmış olmaları. Onun dışında ayda bir kere sınav oluyorlar ve birkaç kitap raporu yazmaları gerekiyor. Bu şekilde amacımız, öğrenci olsun ev hanımı olsun çalışan olsun, tüm kilise üyelerimize temel bir eğitim imkânı sağlamaktır.

Kısacası kursumuzun felsefesi şudur: Temel inanç eğitimi her imanlının ulaşabileceği şekilde ve seviyede, kendi kilise topluluğu tarafından sağlanmalıdır.

2. Bu kursun ana hedefleri nedir? Hedeflere nasıl ulaşmaya çalışıyorsunuz?

Birçok Hristiyan eğitim programları doğrudan önder yetiştirmeye odaklanırlar. Bu tarz bir eğitimin emsalini Kutsal Kitap'ta görmüyoruz. İsa Mesih'in önder veya öğretmenler değil, öğrenciler yetiştirdiğini görüyoruz. Sorun şu ki birini önderlik eğitimine aldığı anda onun önderlik beklentileri de başlar. O yüzden bizim hedefimiz, her bir kilise üyemizi birer Mesih havarisi olmak üzere donatmaktır. Tabii bu sadece derslerle olmaz. O yüzden danışmanlık bizim programımızın olmazsa olmazıdır. Çünkü asıl hedefimiz öğrencilerimizin Mesih'e yaraşır bir karaktere sahip olmalarını sağlamaktır.

Karakter değişimi çoğunlukla kişisel danışmanlık esnasında gerçekleşir. Fakat bununla birlikte sağlam Kelam bilgisi de şarttır. Çünkü Tanrı'yı gerçekte ve ruhta tapındığımız ve tanıdığımız oranda karakterimiz O'nunkine benzer bir hale dönüşür. O yüzden öğrencilerimizin Rab'bin sözünün tümüne hâkim olmalarını amaçlıyoruz. Ayrıca aynı kilisede olduğumuz için onların pratik olarak öğrendiklerini ne kadar uyguladıklarını ölçme şansımız da oluyor. Benzer şekilde, kilisede armağanlarını kullanmalarına fırsat vermeye çalışırız. Zaman zaman farklı şehirlere hizmete gittiğimizde onları da yanımıza alıp armağanlarına göre fırsatlar tanımaya çalışırız. Sonuç olarak, hedefimiz her bir kilise üyemizi verimli birer Mesih havarisi olmak üzere yetiştirmek, *“öyle ki, kutsallar hizmet görevini yapmak ve Mesih'in bedenini geliştirmek üzere donatılsın.”* (Ef. 4:12)

“Hedefimiz, her bir kilise üyemizi birer Mesih havarisi olmak üzere donatmaktır.”

3. Kursa katılanların hayatlarında en belirgin değişiklik nedir?

Havari kursumuz mükemmel olmadığı gibi, mezun olan kardeşlerin hiçbiri de ermiş kişiler değildir. Ama hamdolsun şunu diyebiliriz ki bugüne kadar mezun olanların büyük çoğunluğu Rab'le yürümeye devam ediyor. Bazıları kilisemizde hizmet ediyor, bazıları önderlik de yapıyor. Çoğu Rab'le çok ciddi ve derin bir ilişki içindedir. Genel olarak Kalam bilgileri üst düzeyde, çünkü derslerimizin bir amacı da onlara kendi kendilerine öğrenmeyi sağlamaktır.

Kursumuzun en belirgin katkılarından biri, kardeşlere disiplinli bir düzen öğretmektir. Havari Kursu gibi bir program, öğrencileri ancak bir yıl boyunca bu düzene zorlayabilir. Ama önemli

“Kursumuzun en belirgin katkılarından biri, kardeşlere disiplinli bir düzen öğretmektir.”

olan onların kurstan sonra da Mesih'in yolunda ilerlemeleri ve kendilerini geliştirmeleridir. O yüzden ana amaçlarımızdan biri onlara Kutsal Kitap'ı düzenli olarak okumayı öğretmek ve öğrendiklerini hayatlarında ve kilisede uygulamalarına yardım etmek. Çoğu mezunumuzda bunu görebiliyoruz.

4. Bu kişilerin kilisenize katkısı nedir?

Kursumuza katılanlar kendi kilisemizden olduğu için her birini yakından izlemeye fırsatımız var. Rab'bin her imanlıya farklı farklı armağanlar verdiğini biliyoruz, aynı şekilde herkesin kapasitesinin farklı olduğunu da düşünüyoruz. Bundan dolayı mezun olan herkesin birer önder veya öğretmen olacağını beklemeyi çok mantıklı ve sağlıklı bulmuyoruz. Tersine, herkesi kendi ruhsal kabiliyetleri ve kapasiteleri doğrultusunda teşvik etmeye çalışıyoruz.

Genel olarak, katılan kişilerin kurs süresince sık sık kilisedeki paylaşım zamanlarında katkıda bulduklarını ve müjdelemede daha aktif bir rol aldıklarını görüyoruz. Daha sonra armağanları ve arzuları doğrultusunda onlara fırsat sağlamaya çalışıyoruz. Kimi çocuklara ders vermek istiyor, kimi üniversite hizmetine destek vermek istiyor, kimi ise daha çok çevre şehirlere gidip müjdelemeye katılmak istiyor. Mezun olanlardan bazıları bugün kilisede önderlik yapıyor, bazıları yeni hizmetler yürütüyor, bazıları ise farklı şehirlerde başka kiliselere destek veriyor. Sonuç olarak kursun kilisemizi her yönden zenginleştirdiğini görebiliyoruz. Önemli bir not daha eklemeliyiz ki kurs sayesinde belki herkesten çok öğretmen olan bizler fazlasıyla bereketten payımızı alıyoruz. Her yıl dersleri tazeleyip vermek bizi de taze tutuyor ve teşvik ediyor.

5. Bu röportajı okuyanlar, daha iyi bir öğrenci olmak veya daha iyi bir şekilde öğrenci yetiştirmek isterlerse onları teşvik etmek için ne söyleyebilirsiniz? Onların genelde kaçırdığını gözlemlediğiniz önemli bir şey var mı?

Aslında hepimiz Mesih'in öğrenci yetiştirme buyruğunun ne denli önemli olduğunu biliyoruz ancak bu yola koyulsak da kısa bir süre sonra asıl hedefimizden kayabiliyoruz ve daha çok projelere odaklamaya başlarıyoruz. Neden? Çünkü bir an evvel elle tutulan bir sonuç görmek istiyoruz. İnsanlarla çalışmak ise çok büyük sabır ister. Hatta beklediğimiz sonucu hiçbir zaman göremeyebiliriz. Ama Mesih'in belirlediği yol ve yöntem bu değildir; çünkü o projelerden çok insanlara değer verirdi. Kendisi de yeryüzündeki hizmeti süresince en çok 12 havari yetiştirmeye odaklandı. Olağanüstü gücü ve ilahi yetkisiyle elbette ki çok daha farklı

ve görkemli işlere imza atabilirdi ama kendisi On İkilere yatırım yapmaya karar verdi. Bu yöntem başta ne kadar mantıksız gelse de, sonunda bu şahıslar kilisenin temelini oluşturdular. Kaldı ki bugün sağlıklı birer kilise kurmak istiyorsak, bu ancak Mesih'in gösterdiği ve buyurduğu gibi öğrenci yetiştirmeyle olur.

Önemli bir nokta daha şu ki çoğu eğitim programımız bilgi bazlıdır. Yani, çok bilgi yüklemeye çalışırız ama ne ilginçtir ki öğrencilerin karakterleri bunlarla pek değişmiyor. Mesih'i öğrenci yetiştirmede örnek aldığımızda, O'nun bir şeyleri öğretmekten çok kendi hayatıyla onlara örnek olduğunu görebiliyoruz. Ayrıca öğrencilerini sıralara oturtup ders anlatmaktan çok, onlarla birlikte hizmet ederek bolca zaman geçirdiğini fark edebiliyoruz. İşte öğrenci yetiştirmenin püf noktası tam şudur: derin ve şeffaf bir ilişki kurmak. Sonuç olarak, öğrenci yetiştirme konusuna bir proje olarak yaklaşamayız. Tersine, yüreğimizi açarak ve öğrencilerimizle her şeyimizi paylaşarak bir oluruz.

6. İsa'yı izlemeyi nasıl öğretiyorsunuz? Yani bu bir tür bilgi ama daha çok ilişkinin derinleşmesi söz konusu. Sizce nasıl öğretilir bu?

Öğrenci yetiştirirken bazen şöyle bir hata yapabiliriz: Öğrenciyle o kadar derin bir ilişki kuruyoruz ki bir yerden sonra Mesih'i değil, bizi izlemeye başlıyorlar. Başta bize hayran olmaları ve bizi her konuda örnek almaları normaldir. Fakat amacımız her zaman onları Mesih'e bağlatmak olmalı. İlişkileri bir tek bizimle olursa eninde sonunda hayal kırıklığına uğrayacaklar. Ama onları Rabbimiz İsa Mesih'le derin bir ilişki kurmaya sevk edebilirsek, zaman geçtikçe olgunlaşacaklar. Böylece bir gün onlarla yakından ilgilenemsek de onlar yine emin ellerde olacaklar. Sonuç olarak, önemli olan bizim aramızdaki ilişki değil, onların Mesih'le aralarındaki ilişki.

Bunu teorik olarak söylemek kolay elbette, pratik olarak nasıl olur? Örneğin, ilk biriyle ilgilendiğimiz zamanlarda mutlaka ki birçok sorunları ortaya çıkacaktır. Bunları bizimle uzun uzun konuşmak ister ve biz de çözüm üretmeye çalışırız. Ancak bu hep böyle devam ederse pek sağlıklı olmaz. Öğrencinin imanı derinleştikçe sorunlarını Rab'be dua aracılığıyla konuşarak çözmeye teşvik etmeliyiz. Böylece Rab'le olan ilişkisi daha da güçlenir. Yahya'nın yaptığı gibi, kendimiz alçalmalı ve Rab'bi ön plana çıkarmalıyız.

“Öğrencilerimizi Rabbimiz İsa Mesih'le derin bir ilişki kurmaya sevk edebilirsek, zaman geçtikçe olgunlaşacaklar.”

Bu açıdan öğrenci yetiştirmek biraz da çocuk yetiştirmeye benzer. Başta çocuk her şeyi anne babadan bekler. Onlar da seve seve bütün ihtiyaçlarını karşılar. Ancak çocuk büyüdükçe sorumluluk üstlenmeye başlamalı. Anne baba da onu bazı konularda özgür bırakmalı ve deneyim kazanmasına izin vermeli. Çünkü eninde sonunda o çocuk da büyüyecek; çocuk kendi ihtiyaçlarını karşılamayı öğrenmeli. Benzer şekilde, Elçi Pavlus'un dediği gibi, amacımız şu olmalı: *“Her insanı Mesih'te yetkinleşmiş olacak Tanrı'ya sunmak...”* (Kol. 1:28). Hepimiz yetiştirmemiz için Rab'bin bize emanet ettiği kardeşler için Tanrı'ya hesap vereceğiz. O yüzden, onları bizim değil, Mesih'in karakterine bürünmüş olarak teslim etmeye gayret etmeliyiz. **E**

Öğrenci Yetiştirme: İsa'nın On Buyruğu

Guy Muse

Ken Wiest

Birini İsa'nın öğrencisi olarak nasıl yetiştirebilirim?

Süreç. Bir öğrenci yetiştirme süreci oluşturmanız gerek. Kanımca, bu süreç araştıran biri için de, yeni iman eden için de veya yıllardır iman hayatına devam eden bir imanlı için de aynıdır.

1. Bu kişiyle bir ilişki oluşturun.
2. "İsa'nın On Buyruğu"nu örneklemeye ve öğretmeye başlayın. Bunlar sadece ezberlemek için değil, uygulandığından emin olun. Yapmak 'eylem'dir.
3. Öğrenci 1. ve 2. adıma başka bir öğrenciyle başladığında onu salıver.

Her ay özellikle arkadaşlık kuracağınız, zaman geçireceğiniz bir iki kişi seçin. Kendi hayatınızdan örnekler vererek bu buyrukları yerine getirmeyi öğretin. Listedeki ilk üç buyruk en çok zaman gerektiren çalışmadır. Listeyi bir "öğrencilik taslağı" olarak kullanın. Listede tamamlananları işaretleyerek hızlı hızlı geçin. Hedef "bilgi" değil, itaattir. İlk üç buyruk öğrencinin hayatında kalıcı bir şekilde yerleşmeden ötekilerine geçmeyin.

1. Tanrın Rab'bi bütün yüreğinle, bütün canınla, bütün aklınla ve bütün gücünle seveceksin.
2. Komşunu kendin gibi seveceksin. [*En büyük buyruk: Matta 22:37-40; Markos 12:28-31*]
3. Bu nedenle gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin; onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un adıyla vaftiz edin; size buyurduğum her şeye uymayı onlara öğretin. [*Son görev: Matta 28:19-20*]
4. Birbirinizi sevin. [*Yeni buyruk: Yuhanna 13:34-35; 15:12*]
5. Siz öncelikle O'nun egemenliğinin ve doğruluğunun ardından gidin. [*Her imanlı için ilk buyruk: Matta 6:33*]
6. Beni anmak için böyle yapın... [*Rab'bin Sofrası: Luka 22:14-20; 1. Korintliler 11:23-26*]
7. ... Sizler de birbirinizin ayaklarını yıkamalısınız. Size yaptığımı aynıını yapmanız için bir örnek gösterdim. [*Büyük örnek buyruğu: Yuhanna 13:14-15*]
8. Bende kalın... [*Verimli hayatının sırrı olan buyruk: Yuhanna 15:4-8*]
9. Bu nedenle ürünün sahibi Rab'be yalvarın, ürününü kaldıracak işçiler göndersin. [*Rab'bin duası dışında Mesih'in belirli dilek olan tek buyurduğu dua: Luka 10:2; Matta 9:38*]
10. Düşmanlarınızı sevin, sizden nefret edenlere iyilik yapın, size lanet edenler için iyilik dileyin, size hakaret edenler için dua edin... Başkasını yargılamayın... Suçlu çıkarmayın... Başkasını bağışlayın... Verin... [*Ruhsal hayatının başarısı ile ilgili İsa'nın genel buyrukları: Luka 6:27-38*]

Son söz. Unutmayın, öğrenci yetiştirmek bu öğrencilerle zaman geçirmek anlamına gelir. Ne kadar iyi öğretirseniz öğretin, ne kadar iyi örnek verirseniz verin, o kişiyle zaman geçirmeyeniz, sonunda ortaya bir İsa öğrencisi çıkması şüphelidir. 📌

<http://guymuse.blogspot.com/search/label/discipleship>'ten alıntılanmıştır.

13 Mayıs 2013'te erişilmiştir. 31 Aralık 2012'de bloga yüklenmiştir.

Dijital Dünya

YouVersion ile Tanrı'nın Sözü Cebinizde

J.M. Diener

Yaşantımız her gün teknolojiden daha etkileniyor. Buna ruhsal hayatımız da dahildir. Dijital Dünya başlıklı bu yazı dizisinde, kişisel ruhani gelişim ve Müjde yayımı amacıyla hazırlanmış, İnternet'te, bilgisayarda ve mobil cihazlardaki kaynaklardan söz edip bunlarla ilgili yorumları ele alacağız. Eğer sizin önermek istediğiniz bir dijital kaynak varsa, bize dijitaldunya@e-manetdergi.org adresinden ulaşabilirsiniz.

Türkiye'de Kutsal Kitap bulmak pek kolay değildir. Her kitapevi satmaz, satanlar yeterince getirmez veya yayımcı talebi hesaplayamadığı için yeterince basmamıştır. Ayrıca Kutsal Kitap'ı veya bir İncil'i evde, iş yerinde, üniversitede veya dershanede bulundurmamak sakıncalı olabilir. Bulunanlar bazen yok edilir ve Hristiyanlığı özenle incelemek isteyenler zorluk çekerler.

Buna karşın Türkiye'de akıllı cep telefonu kullanımı arttıkça artıyor. Gelecek Teknolojisi adlı web sitesindeki bir habere göre, Türklerin beşte biri artık akıllı cep telefonu kullanıyor¹ (diğer bir istatistiğe göre, erkeler kadınlardan fazla akıllı cep telefonunun kullanıyor²). Ayrıca artık Türkiye'deki tüm İnternet bağlantılarının %51'i cep telefonundan gerçekleşiyor.³

Herkesin elinde cep telefonu var iken, neden Kutsal Kitap'ı da oradan okumasınlar? Zaten akıllı cep telefonu olan gözünü ondan ayırmıyor. Evde, dolmuşta, parkta, otobüste; kullanıcı akıllı cep telefonunu burnunun önüne tutmuş, mesaj atıyor, haber okuyor, Facebook'ta mesajlaşıyor. e-Kitap satışı da Türkiye'de yavaş yavaş ilgi görmeye başlıyor.⁴ Peki, Kutsal Kitap'ı bu platforma da yayabilir miyiz? Dışardan biri adamın Facebook'a mı baktığını yoksa Matta'yı okuduğunu mu nasıl bilecek? Cepteki Kutsal Kitap, Tanrı'nın Sözü'nü eninde sonunda gerçekten kamuoyunun eline ulaştırabilir.

Bunu zaten yapan bir kuruluş vardır. 1996 yılında başlatılan LifeChurch.tv, YouVersion adında bir Kutsal Kitap web sitesi sunmuştur.⁵ "Tanrı'nın Sözü'nü hayatınızın bir parçası haline

YouVersion Kutsal Kitap Uygulaması

e e e e e

Avantajları: Kullanım kolaylığı; tüm mobil platformlar için yazılım mevcut; Türkçeye yerleştirilmiş uygulamalar ve web sitesi; indirilebilir Kutsal Kitap Yeni Çeviri; çok sayıda dilde bol miktarda çeviri; okuma planları; sosyal ağ bağlantıları; metne vurgu, not ve yer imi ekleme; ayetler kolayca paylaşılabilir; vaiz notlarını YouVersion Live aracılığıyla paylaşabilir; en çok indirilen Kutsal Kitap uygulaması

Zayıflıkları: Yazılım çok büyük boyutta; Grekçe ve İbranice kaynaklar ve sözlükler eksik; veri bağlantısı sık sık bozuluyor; ayet bulma bazen yavaş; veri bağlantısı olmayınca hata veriyor; kişisel notlara ulaşım zor; Google+ bağlantısı eksik

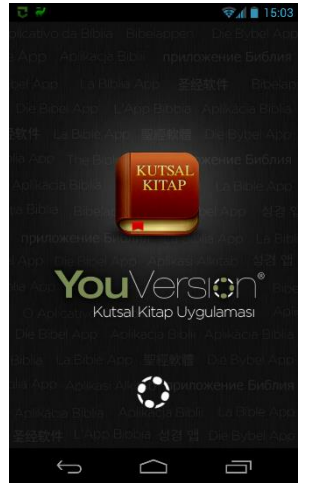
getirin" ilkesi üzerine kurulmuş olan bu web sitesi, hem masaüstü hem de mobil tarayıcılarda çok güçlü ve çok yönlü bir İnternet uygulaması kurmuştur. Ayrıca, dünyada en çok indirilip kurulan Kutsal Kitap uygulamasına sahiptirler. Mayıs 2013'ün sonlarında bu uygulama 93 milyondan fazla defa indirildi. Ayrıca, ABD'deki Discovery Networks televizyon şebekesi, 2013'ün başlarında yayımladıkları "The Bible" başlıklı dizisinin resmi uygulaması olarak YouVersion'ın Bible App'ini seçmişti⁶. Böylece çok mütevazı bir şekilde hayata başlayan bu web sitesi, artık seküler dünya tarafından bile çok etkili bir araç olarak görülür hale geldi.

Niye Kutsal Kitap Uygulaması?

YouVersion'ın Kutsal Kitap Uygulaması niye bu kadar popüler? Bunun üç nedeni var: Birincisi, uygulamayı kullanmak çok kolay ve neredeyse tüm mobil platformlar (örneğin, iPhone ve iPad, Android, Windows Phone, Symbian ve BlackBerry) için mevcuttur. Çok sayıda dile yerleştirilmiş olması ve çok sayıda dilde Kutsal Kitap'ın birçok çevirisinin olması, uygulamayı dünya çapında kullanışlı bir hale getirmiştir. İkinci olarak, YouVersion'ın sunduğu Kutsal Kitap okuma planları kullanıcıyı her gün Kutsal Kitap'ı okumaya teşvik eder. Buna üçüncü olarak Kutsal Kitap ile etkileşimde bulunmak isteyen bir toplum ekleyin. İşte size çok etkili bir formül!

Türkçe konuşanlar için ayrıca bir özelliği var: Web, Android ve iOS uygulamaların hepsi Türkçe olarak yerleştirilmiştir ve Kutsal Kitap'ın 2009 güncellemeli Yeni Çevirisi burada eksiksiz olarak bulunmaktadır. Şahsen bu uygulamayı 2010'dan beri kullanmaktayım. Onu seçmemin nedeni, o dönemde bedavaya temin edilebilen, Türkçe Kutsal Kitap'ın bulunduğu Android uygulamaların arasında tek kullanıcı dostu olmasıydı. Akıllı cep telefonu olan tanıdıklarımın hepsine tavsiye ediyorum, çünkü şahsi günlük Kutsal Kitap okumamı dikkatlice devam ettirmeme çok yardımcı oluyor. Ayrıca hem imanlı olan hem de imanlı olmayan arkadaşlar ile paylaşırken kutsal yazıların her kelimesine hızlıca ulaşabilmek çok iyi. İnsanın hatırlama gücü eksik olabilir ama yazılı söz hiç unutmaz.

Yerleştirilmiş giriş ekranı

Uygulamanın Temin Edilişi

Uygulama bedavaya kolayca temin edilebilir. En basiti, YouVersion'un kendi sitesinden (<https://www.youversion.com/tr/mobile>) telefonunuzun işletim sistemini seçmektir. Ayrıca iTunes Store'da "bible" sözcüğüyle arama yaparak bulabilirsiniz. Google Play'de "Kutsal Kitap" veya "İncil" sözcükleriyle arama yaparsanız bulabilirsiniz ("Kutsal Kitap" aramasında ilk sırada, "İncil" aramasında 21. sırada çıkıyordu son kontrol ettiğimde).

Uygulamanın Kullanımı

Uygulamayı indirdikten sonra bir YouVersion hesabı açmanız gerekecek. Eğer hesabı açmazsanız, uygulamanın ileri düzey özelliklerini (örneğin, çeviri indirmesi) kullanmanız mümkün olmaz. Bunu yapabilmek için cihazınızın İnternet'e bağlı olması şart (ya mobil İnternet paketi ya da kablosuz İnternet aracılığıyla).

Kaydolunca ilk iş Kutsal Kitap Yeni Çeviri isimli dosyayı cihazınıza indirmektir. Bunun için, menü simgesine bastıktan sonra, Kutsal Kitap ögesini seçin. Cihazınızın dil seçimi halihazırda Türkçeyse, Kutsal Kitap Yeni Çeviri'yi direkt yükler. Sağ üstteki TCL02 yazısına basın, çeviriler penceresi açılacak. Buradan Kutsal Kitap Yeni Çeviri yazısının yanındaki yeşil "indir" simgesine basın. Çeviri cihazınıza indirilir. Böylece çevirimdışı olduğunuzda bile Kutsal Kitap'ı Türkçe olarak okumaya devam edebilirsiniz.

Ayetlere vurgu, yer imi veya not ekleyin

Uygulama size ayrıca ayetleri değişik renklerle vurgulama kabiliyeti sunar. Bunun için ayeti seçip açılan menüde vurgu kalemını seçiniz. Menüdeki diğer simgeler ise, ayeti yer imi olarak kaydetme, ayetle ilgili notları görme veya yazmak ve ayeti paylaşma özelliklerini içerir. Ayet paylaşımı, Kutsal Kitap Uygulaması'nı Facebook ve Twitter hesaplarınız ile bağladığınızda mümkün hale gelir. Günlük okumanızda gözünüze takılan bir ayeti kolayca Facebook ve Twitter ile paylaşabilirsiniz. Yazdığınız bir notu paylaşmanız da mümkün.

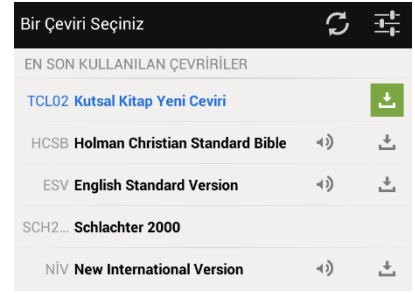
Okuma planlarına göz atmanızı da tavsiye ederim. Değişik uzunlukta, değişik konulara ilişkin yüzlerce okuma planı var bu uygulamada ve sık sık yenileri de ekleniyor. Ancak, bunların çoğu hâlâ İngilizce olarak sunulmaktadır. Birkaçı Türkçeye çevrildi ve bu yöndeki çalışmalar ilerlemektedir. Okuma planlarının güzel bir yanı, okumada devamlılık gösterebilmeniz için arkadaşlarınızın size destek olabilmesi. Günlük kısmı okumadığınızda, seçtiğiniz dostlarınıza e-posta gönderilir, onlar da bu haberi kullanarak sizi okumaya teşvik edebilirler. Bu tabii ki tamamen sizin isteğinize bağlı bir şeydir.

YouVersion kullanıcı toplumu dünya çapında imanlılardan oluşur; bu kişiler çeşitli dillerde ayetlerle ilgili yorum ve düşünce notlarını paylaşırlar. Bunlara bakarak kendinizi geliştirebilirsiniz. Ancak, kullanıcı sayısı ve çeşitliliği düşünüldüğünde, bu yazıların bazıları Kutsal Kitap'ı doğru anlatmayabilir ve bazıları sapkın ifade ve yorumlar bile içerebilir.

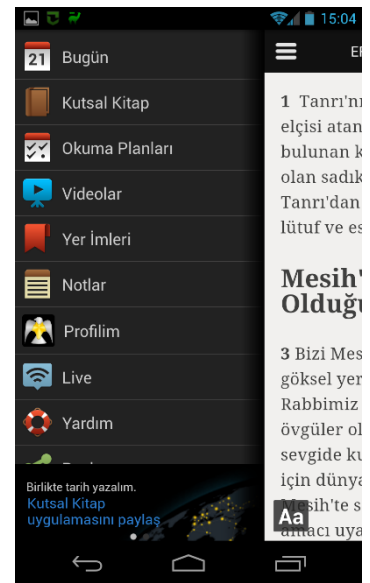
Son özellik, özellikle vaizlerin hoşuna gidecektir. YouVersion web sitesini kullanarak canlı bir etkinlik oluşturabilirsiniz. Vaaz notlarınızı YouVersion'dan yayınlayıp sizi dinleyenlerin vaazınızı daha dikkatli bir şekilde izlemelerini sağlayabilirsiniz. Kullanıcılar bu notlara menüdeki Live sekmesinden ulaşabilirler. Kullanıcılar topluluğunuzu YouVersion'da oluşturacağınız grubun isminden bulabilirler. Oradan günün vaaz notlarına erişebilirler. Maalesef YouVersion Live sitesi hâlâ Türkçeye çevrilmedi ama umuyoruz ki bu da yakında olacaktır.

YouVersion'un yerelleştirme çalışmaları tamamen gönüllüler tarafından yapılmaktadır. Eğer Türkçe yerelleştirmede yardımcı olmak isterseniz, dijitaldunya@e-manetdergi.org adresinden bizimle irtibata geçebilirsiniz. Sizi ilgili makamlara yönlendiririz.

e-manet Sayı 31 Nisan-Haziran 2013

Okuma ve çeviri seçim ekranları

Ana menü

Uygulamanın Zayıflıkları

Tüm uygulamalarda olduğu gibi, bu uygulamanın da birkaç zayıf noktası var. İlk olarak, genel kişisel gelişim için yaratılmış bir uygulama olması. Çeviriler arasında eski Grekçe ve eski İbranice eksik. Sözlükler yok. Ayrıca vaaz hazırlamaya yardımcı araçlar da eksik. Bundan dolayı vaiz bu uygulamayı belki kişisel yaşantısı için kullanabilir ama vaaz hazırlamak için YouVersion Kutsal Kitap Uygulaması'ndan daha güçlü bir program gerekecek.⁷

Uygulamanın dosya boyu maalesef yıllar geçtikçe epey büyüdü. Artık o kadar büyüdü ki biraz daha eski veya ucuz Android telefonlara yüklenmesi zorlaştı. Bu da gittikçe büyümeye devam edecek. Eski veya ucuz bir Android cihazınız varsa, daha hafif bir yazılımı yüklemenizi tavsiye ederim.⁸

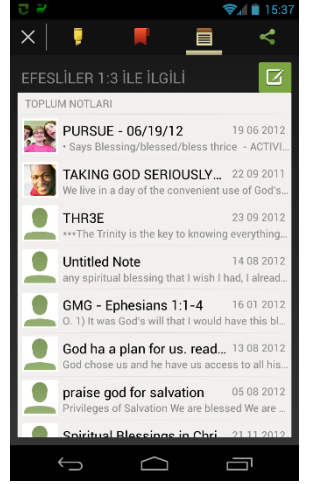
Uzun süreli kullanımda ayrıca ara sıra veri aktarımında sorunlar yaşadım. 3G bağlantım veya kablosuz İnternet bağlantım yeterince güçlü olmadığı zamanlarda, uygulama çıldırıyor ve çevrimdışı kullanım için indirdiğim çevirileri bile düzgün göstermiyor. Çevrimdışı olunca uygulama devamlı hata mesajları veriyor. Sadece çevrimiçi durumda çalışmak istiyor, bu da mobil İnternet paketi almak istemeyenler için bir oyunbozan olabilir. Bununla beraber vaaz esnasında kitap ve ayeti açmak bazen biraz fazla yavaş oluyor. Ayeti buluncaya kadar vaiz sonraki konusuna geçmiş olabiliyor.

Ayet vurgulamasında ara sırada tüm ayeti değil, sadece bir veya iki satırını vurgulamak istiyorum ama uygulama buna izin vermiyor; ayetin ancak tümünü vurgulamak mümkün. Ayrıca beni biraz rahatsız eden başka bir konu var. Bir ayet için bir not yazdığımda, bu sadece Notlarım sekmesinden görünüyor. Bu notlar en son değiştirildikleri tarihe göre sıralanıyor ama ayetlere göre sıralanamıyor. Ayetle ilgili notları açtığımda kendi yazdığım notlar görünmüyor. Çoğu zaman bunlara tekrar bakmak isteyip de kolayca ulaşamıyor olmam, bu uygulamanın ve web sitesinin çok büyük bir zayıflığıdır.

Facebook ve Twitter ile bağlantı olsa da, Google+ servisine kayıtlı olan arkadaşlar uygulamadan direkt olarak paylaşımda bulunamıyorlar. YouVersion Google+ servisini ekleyip eklemeyeceği hakkında bir yorum yapmıyor. Belki ileride eklenebilir.

Sonuç

YouVersion'ın Kutsal Kitap Uygulaması genel kullanım için çok iyi bir yazılımdır. En büyük avantajı tüm mobil platformlar (ve Windows 8!) için yazılımlarının olmasıdır. Son kullanıcının Tanrı'nın sözünde günbegün etkileşimde bulunmasına çok yardımcı olan özellikleri vardır. Kullanımı kolaydır ve sosyal medya ile entegrasyonu gerçekten bugünün bağlantıya dayalı yaşam tarzına uygundur. Birkaç zayıf yönü olsa da, genel olarak bu yazılımı kullanımınızı öneriyorum ve beş kare üzerinden toplam dört kare veriyorum.

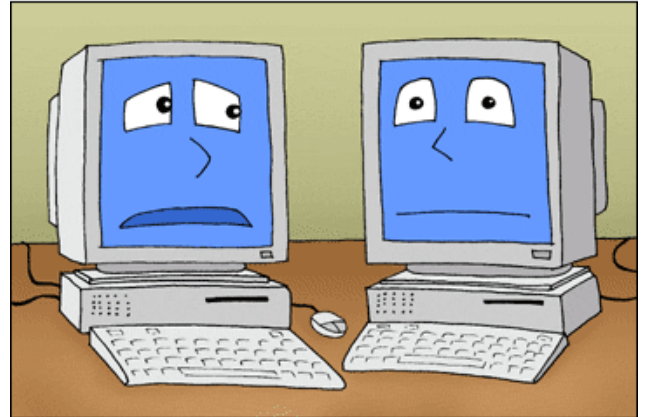

YouVersion toplumunda bulunan notlar

Sonnolar

- ¹ "Türkler'in akıllı telefon kullanma istatistiği", *Gelecek Teknolojisi*, < <http://www.gelecekteknolojisi.com/yasam-13/turkler-in-akilli-telefon-kullanma-istatistigi-5285.html> > (26 Mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir).
- ² Okan Acar, "Türkiye'de Akıllı telefon kullanımı istatistikleri ve Mobil Bankacılığa Etkisi," *Dr. Okan Acar'ın İnternet Sitesi*, < <http://www.okanacar.com/2013/05/turkiyede-akll-telefon-kullanm.html> > (26 Mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir).
- ³ Business Intelligence, "Türkiye'de İnternet ve Mobil Pazar İstatistikleri – BTK Q4 Raporu", *Connected Vivaki Business Intelligence*, < <http://www.connectedvivaki.com/turkiyede-internet-ve-mobil-pazar-istatistikleri-btk-q4-raporu/> > (26 Mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir). Bu sayfadaki istatistikler 14 Mart 2013'te yayımlanmıştır.
- ⁴ Fırat Demirel, "Türkiye'de e-kitapların tüm sektöre oranı binde 4", *Webrazzi*, < <http://www.webrazzi.com/2012/08/06/turkiye-online-ekitap-sektoru-binde-4/> > (26 Mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir).
- ⁵ YouVersion ve LifeChurch.tv hakkındaki temel bilgiler "YouVersion Hakkında", *YouVersion*, < <https://www.youversion.com/tr/about> > (26 Mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir) web sayfasından derlenmiştir.
- ⁶ "The Bible App Named Official App of The Bible Series", *YouVersion Blog*, < <http://blog.youversion.com/2013/02/the-bible-app-named-official-app-of-the-bible-series/> > (26 Mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir).
- ⁷ Sonraki e-manet sayılarında bu yazı dizisinde yayınlayacağımız birkaç makalede "Kılıç Projesi"ni (the Sword Project) ve e-Sword yazılımını ele alacağız. Bunlar vaaz hazırlığı için daha uygun yazılımlardır.
- ⁸ Sonraki sayılarda konu alacağımız AndBible yazılımı kullanılabilir.

Kerry Hodgkinson'a teşekkürler

11-29-2005

**Yok canım, bizi insanlar yaratmadı!
Biz plastikten, tellerden ve şu çip
şeylerden evrimleşerek geliştik.**

Telif Hakları © Gospel Communications International, Inc - www.reverendfun.com

"Hayat okulunda bizim için belirlenen farklı biçimler, bize verilen farklı armağanlar vardır. İyi olan her şey cazip gerekemeyebilir. Demir elmas gibi ışıltamaz ama yararlıdır. Altının çiçek gibi kokusu yoktur. Bunun gibi, farklı insanların çeşitli üstünlükleri vardır ve hepsi dikkate değerdir."

William Wilberforce

<http://www.goodreads.com/author/quotes/191362.William_Wilberforce>
30 Nisan 2013 tarihinde erişilmiştir.